

sede, za izvršenje temeljnih postav cesarstva, ali uni, ki si vse prizadevajo, da besede, slovesno s prestola govorjene, ostanejo prazne, in temeljni zakoni mrtva čerka na papirju. Toda pomni naj „Pressa“, da krivica, ki se dela nam, ne peče samo nas, temveč britko reže v serce vseh naših slavanskih bratov, in da žalosten jek iz naših pers sočutno odmeva po vseh pokrajinah isto-osodnih avstrijskih narodov. Jeli se pa na ta način sezida mogočna Avstrija, ki se ima na zadovoljnost narodov opirati, pričala bo prihodnost.

Preden sklenemo, naj povemo še to, da smo iz istega ministrovega odgovora z žalostjo opazili, da se ne samo na Kranjskem, razun omenjenega negativnega sporočila, na katero se ministerstvo opira, ni nič storilo, da bi se vsled ukaza od 8. avg. 1859 potrebne šolske knjige začele delati, in prikladni učitelji poklicali; ampak da deželne oblasti na Koroškem, Štajerskem in Primorskem še celo nobenega izvestja dale niso, ker ga v ministrovem odgovoru pogrešamo, čeravno tudi ondi malo ne en milijon, toraj mnogo Slovincov prebiva. Nam, ki gre sreča in veličina Avstrije in svetost cesarske besede nad vse, moramo h koncu le še to izreči: naj bi se zakoni in zapovedi v vsem in povsod zvesto spolnovale, pa zadovoljni bodo vsi narodi in srečna bode Avstrija!

Iz Ljubljane. V petek je imela tukajšna novo osnovana pravoznanska družba svoj prvi občni zbor. Snidlo se je 25 družbenikov, ki so volili vodstvo družbeno. Izvoljen je bil za predsednika gosp. c. k. deželni poglavar dr. Ulepič žl. Krainfels, — za podpredsednika pa, ker se je gosp. dr. Kaltenegger, c. k. finančni prokurator, zavolj obilnih opravil in nedostojnega znanja slov. jezika, ki ga v opravljanju predsednikovem neobhodno potrebnega čisla, prostovoljno tej časti odpovedal, sta bila izvoljena gospod E. žl. Strahl, svotovavec pri c. k. deželni sodni in gosp. dr. A. Schöppel, svotovavec pri c. kr. dež. poglavarstvu, — za tajnika gosp. dr. Etbin Costa in gosp. J. Kaprec, c. k. derž. zastopnika namestnik, — za duarničarja gosp. K. Kalman, inšpektor deželnih lastnin, — za pregledovavca družbenih računov pa gosp. A. Dimica, c. kr. finančnega koncipista. Ko je bila razprava zavoljo družbine zbornice in čitavnice s tem rešena, naj predsedništvo pripravno mesto poišče in prihodnjemu zboru v sklep predloži, je prišel poslednji predmet današnje seje v pretres, namreč o obsežku in izdaji prvega mesečnega zvezka družbenega časnika. Gospod dr. E. Costa, ki je s hvale vredno marljivostjo v svojo skerb vzel početne dela novega društva, je pripravil snovo 1. zvezka in nasvetoval, naj se, ako jo poterdi zbor, berž v natis dá prvi mesečnik. Gospod dr. Janez Ahačič, nanašaje se na program, ki odločuje mnogoverstno tvorino družbenega časnika, pogreša v predloženi osnovi spisak, ki obdeluje kako domačo stvar na pravoznanskem polji, ter dokazuje, da ravno prvi list se ima odlikovati s takim člankom. Gosp. župan M. Ambrož in gosp. Luka Svetec, c. k. okrajni sodnik, podpirata Ahačičevo mnenje, in ko se je marsikaj sèm ter tje govorilo, napravi g. J. Kersnik, adj. c. k. dež. sodni, predlog, naj se izdaje mesečnika odloži do prihodnjega zbora mesca novembra, v katerem bota morebiti gospoda Ahačič in Svetec po svojem predlogu izdelana spisa dogotovila in zboru v presojo izročila, da se vverstita stvarém, ki jih je dr. Costa za prvi mesečnik nasvetoval. Večina zbora je poterdila Kersnikov predlog. Ahačič in Svetec pa sta obljubila „na mizo zbornice položiti“ do prihodnjega zbora zgotovljene deli, kar je bilo radostno sprejeto.

— Ne tako mirna kakor ta seja je bila poslednja mestnega odbora 1. okt., in kdo bi verjel, da morejo stare kola razdreti celi zbor. To je pa tako bilo. V seji 3. rožnika je bilo sklenjeno en voz napraviti, na katerem se bo sod vode poleti po mestnih ulicah vozil, da se bojo škropile po neki novi šegi. Vročina in suša je bila, kakor je znano, letos velika, prahú tedaj obilo; novo škropilo se je prav dobro skazalo; v župana so tedaj tišali ljudje na

več krajih, naj se še njih ulice škropijo; župan je kupil še tedaj drug star voz, da bi tem željam vstregel, pa časa ni bilo, da bi bil poprej za ta — drugi — voz dovoljenje dobil od mestnega odbora. Gosp. Heiman obrekuje samovlastnost županovo in terja, naj se vsaka mestna naprava poprej v zboru dovoli. Izvestnik g. Stedri pravi, da sta sodca dober kup, zastran voza ne more nič reči, ker ga ni vidil. Gosp. dr. Čuber zagovarja napravo družega voza in misli, da je župan gotovo tudi ta voz po ceni kupil. Gosp. župan razloži zgodovino prvega in družega voza in potrebo obeh vozov in celó še tretjega, — pravi, da gosp. Rost je tudi drugi voz kupil kakor prvega, za katerega je bil po odboru pooblasten, in da tudi za tega je račun na drobno položil, — misli, da cena vozov po 48 gold. nikakor ni prenapeta, ker nov tak voz velja 120 gold. in želi, naj jo sodijo drugi zvedeni možje, ter še nazadnje potoži, da župan, ki želi v sili hitro kaj potrebnega in občinstvu koristnega storiti, ne more in ne sme tako zvezanih rokah imeti kakor g. Heiman hoče. — Ker je bilo po vsem tem ta stvar dosti pojasnjena in upravičena, nasvetuje g. Blaznik, naj bode konec besedovanja. V tem hipu pa prosi g. Heiman še za besedo. Po opravljenem redu spraša župan odbornike: ali hočejo g. Heimana še poslušati ter pravi, naj tisti gospodje vstanejo, ki hočejo, da g. Heiman še govori. Nobeden ne vstane. Na to pa vstane Heiman sam in beži iz zbornice. Župan šteje zdaj glave očetov mestnih in lej! našteje jih le 14 — tedaj spet premalo, kakor zadnjikrat, za kakoršni koli sklep. Treba je tedaj bilo zbor končati, akoravno je bilo še več družih reči v posvet pripravljenih. — Vidi se iz tega, da novi mestni odbor, v katerega so nekteri s toliko silo tiščali, ne more kriviti mlačnosti prejšnjega odbora. Kakor poprej, tako sedaj. In župan bi v takih okolščinah ne smel nobene tudi male stvarce vpejati proti temu, da pozneje upraviči svoje početje? — Do prihodnjega torka leži na rotovžu zapisnik mestnih stroškov in dohodkov za prihodnje leto 1862 za pregled odpert. Vsak mestjan, ki je imel pravico voliti, ima pravico tudi pregledati ta prevdare in povedati, kar misli, da bi imelo drugače biti.

— God presv. cesarja je bil v petek z navadno cerkveno slovesnostjo praznovan.

— Gosp. Andrej grof Hohenwart je pretekli teden z mlado ženico malo ur po tihi poroki v škofovi kapelici zapustil Ljubljano in se za stanovitno preselil na Dunaj. V „Laib. Zeitg.“ je od svojih prijateljev in znancev slovó vzel.

— Zidani most čez Gruberjev kanal so začeli podperati, da bojo zavoljo globokejšega grabna novega zidali. Ljudém, ki hodijo poderanje mosta gledati, je žal za tako zidovje, ki je terdno kakor skala, in mislijo, ali bi ga ne bil morebiti znal naš mojster Medved podzidati, ki je podzidal že turne in cerkve v naši deželi. Gruberjev most je bil sozidan leta 1782.

— Na šrangi pri sv. Petru in v Kravji dolini se od 1. dne tega mesca ne pobira več cestnina. Zadnji dan p. m. je prišel iz Gradca od c. k. finančne oblasti telegrafski ukaz, naj berž 1. dan t. m. jenja cestnina, pa tudi tisti nasvetovani „certifikati“ so prepovedani.

Iz Ljubljane. (O zadevah narodne čitavnice ljublj.). Ker je mnogo domorodcev iz dežele naznanilo, da bojo pristopili k čitavnici, je treba, da se oglašé brez daljnega odlašanja s pismom, katero naj napravijo tako, da zapišejo svoje ime, stan in stanovanje, in ali želé le samci ali z rodovino pristopiti. Tako naj tudi tisti gospodje, ki v polajšanje drugim v svoji okolici naberejo podpise za to narodno družbo, se podvizejo s poslanjem vpisanih družbenikov.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. (Iz deržavnega zbora). Poslanci so sklenili, da odložijo zbor za en mesec, tedaj do 4. dne pri-

hodnjega mesca; 4. dan t. m. je bila poslednja seja in sklenilo se je ž njo posvetovanje o občinski (srenjski) postavi. Med važnije sklepe spada ta, da se med občino (srenjo) in deželni zbor more (pa ne mora) vmestiti še viša, to je, okrajna ali okrožna (kantonska ali kresijska) srenja, ako deželni zbor to sklene. Ona obsega tedaj več navadnih srenj, ki se zavolj vzajemnih zadev družijo v kolo te večine. Ne stanovitne opravila opravlja od nje izvoljeni odbor in predstojnik; shaja se pa ob odločenih časih ali po sklicu njenega predstojnika.

Osnova občinske postave, kakor jo je zbornica poslancov v 26. razdelkih sklenila, varuje samostojnost srenj, nje gospodarstvo z lastnim premoženjem itd.; tudi pripušča, da se srenje, ki so bile po občinski postavi od leta 1849 v eno združene, morejo spet ločiti in same svoje biti, ako so v stanu spolniti vse tiste dolžnosti, ki jih bojo dotekle po tistih opravilih, ki jim jih bo izročila vlada v oskerbovanje. — Omeniti imamo iz razprav izbornice poslancov še sledeče imenitnije reči.

Dr. Klaudi (poslanec česki), spoznavši silno potrebo, da se ustanovi nova postava za tiskanje knjig in časnikov, je predložil zboru to v posvet in sklep. Ta predlog je bil enoglasno sprejet in 12 poslancov je bilo izvoljenih v odbor, kteremu je pozneje tudi ministerstvo podalo svojo osnovo, ki jo je o tej postavi izdelalo.

Minister Lasser je zboru naznanje dal, da je presvitli cesar poterdil od obeh zbornic soglasno osnovano postavo zastran neodgovornosti in nedotakljivost, državnih in deželnih poslancov.

Minister Plener je odgovoril na popraške nekterih poslancov, ki jih je prejšnji dni sprejel, državni minister Schmerling pa tudi na tri, namreč zastran jesuitskih gimnazij, ki jo je sestavil prof. Brinc, — zastran šole v Novem, za katero je poslanec Ljubiša, in zastran učnega jezika v slovanskih deželah, o kterem je dr. Toman pred nekimi tedni zastavil vprašanje. Minister napominja v tem odgovoru, kako je vsled cesarskega ukaza od 8. avg. 1859 še bivše ministerstvo za nauk zapoved dalo vsem namestništvom taci dežel, v kterih je slovenskega ljudstva mnogo, da naj se še tega leta natanko posvetujejo, kako bi se omenjeni ukaz (dotikajoč ravnopravnost jezikov) dal izvršiti, ter da naj za to izvršenje storé primerne priprave. Dospelo so mu, pravi dalje, vsled tega sporočila od českega in moravskega namestništva, in od šlezke in kranjske deželne vlade. Nadalje razklada, kako je vsled teh sporočil in nasvetov napravljeno na Českem 10 českih gimnazij, 4 nemške in 7 mešanih. Na českih gimnazijah se ima učiti keršanski nauk samo v českem; drugi predmeti pa na doljni gimnazii po večem v českem, na gornji pa po večem v nemškem jeziku; na mešanih gimnazijah je česki jezik v vseh razredih zapovedan predmet, razun tega se ima za česke otroke keršanski nauk po česki učiti; potem je učiteljem ukazano, da imajo podučevaje v matematiki in v prirodoslovnih znanstvih dodajati česko terminologijo, in prestavlja je klasike rabiti česki in nemški jezik. Tudi je českim otrokom prosto, pri izpraševanju v českem jeziku odgovarjati. Na nemških gimnazijah ima česki jezik po vseh razredih po 3 ure na teden biti obligaten predmet. Na Moravskem se bo ravnalo na priliko tako, kakor na českimi mešanih gimnazijah, samo da se bo sèm ter tje tudi latinščina v českem jeziku učila.

Gledé nas Slovincov pa daje minister sledeči odgovor: „Kar se tiče slovenskega, po besedah popraške tako sila zatiranega jezika, to so poterdili, tako ordinariat kakor škof ljubljanski in deželna vlada, da je celo nemogoče učiti v slovenskem jeziku kaki drug predmet ko keršanski nauk, ker slovstveni učilni pomočki čisto manjkajo. Komaj, komaj je bilo mogoče, poterditi neki, vsaj po ne-

koliko pripraven katckizem od Blaznika, da se bo rabil za učilno knjigo pri podučevanju v slovenskem jeziku. V tem oziru tedaj ne morem nikakor več storiti, kakor da bo po soglasnem nasvetu ordinariata in deželne vlade v Ljubljani za keršanski nauk vprihodnje tudi slovenski jezik učilni.“

— Še živi želva (šildkrota), ki jo je cesar Karl VI. dal na cesarski vert (vert terezianuma); po takem je že čez 130 let stara; le poleti prileze iz podzemeljskega zimskega stanišča.

Štajarsko. Iz Gradca. 30. dan p. m. je po višem ukazu c. k. policija preiskavala stanovanje vredništva nemškega časnika „Volkestimme“ in vse časnike in pisma, kakor tudi obilo iztisov „Volkestimme“ vzela; odgovornega vrednika so zaperli. Govori se, čeravno ni bil noben list poprej v prepoved djan, da je 24 listov ukrivčenih.

— Iz Marburga. Velikansko poslopje, ki bo delavnica za vozove in druge reči, ki jih železnica potrebuje, se je začelo pri nas zidati, ter mora do prihodnjega poletja gotovo biti. 800 delavcev dela sedaj tù.

Hervaško. Iz Zagreba. Deželni zbor praznuje do 15. dne t. m. 55 zbornikov pa je ostalo v Zagrebu, da delajo v dotičnih odborih.

Česko. Iz Prage 4. okt. Včeraj je oklical mestni odbor z razglasi, na vogle vseh ulic pribitimi, da z dovoljenjem c. kr. deželne vlade in vis. škofijstva se po vseh mestnih ljudskih šolah bojo šolski nauki učili v domačem (českem) jeziku; nemški jezik se bo, od 3. razreda naprej, učil kot predpisan predmet.

Ogersko. Iz Pešta. „Hirnök“ piše, da je k. deželno poglavarstvo uradnikom peštanske županije resno ukazalo, naj opravljajo svoje opravilo tako dolgo, dokler vlada ne bo družih uradnikov izvolila na njih mesto.

— V Kolti, neki vasi komarnske županije, je stavil unidan nek mlad ključar, da bo, ne ganišči se pred, 2 poliča slivovice in 7 poličev vina spil, zraven pa 20 zemelj in 1 funt slanine (špeha) snedel. Res je dobil stavo, pa drugi dan je — umrl.

Rusovsko Poljsko. — 4. t. m. ponoči se je v poljskem mestu Čeladzi punt unel; table z rusovskimi orli so s hiš potergali in poljske na mesto njih djali; župana so umorili.

Černagora. Knez je zaverigel pogoje, ki mu jih turško vlada ponuja; zato ostane meja črnogorska terdo oblegana od turške armade.

Listnica vredništva. Mnogim gosp. naročnikom „Novic“: Že večkrat smo opomnili, da, kakor pri vseh družih časnikih, kjer vrednik ni založnik, tudi vredništvo „Novic“ nima z njih naročili in pošiljanjem *celó nič* opraviti. Prosimo tedaj vnovič prav lepo, naj se nam nobeno naročilo, pa tudi nobena reklamacija ne pošilja, ker mi ne moremo storiti družega, kakor prejeto pismo podati založni. — Gosp. J. Gerš: Obširne bukve v slov. jeziku, ki obsegajo vse razdelke kmetijstva, že imamo; spisal jih je g. fajmošter Zalokar na stroške kmetijske družbe in dobijo se pri gosp. Blazniku za 80 nov. krajc. pod naslovom „Umno kmetovanje.“ Letošnja „velika pratika“ našteva vse slov. knjige gospodarske. Spisek o parlam. jeziku bi nam dobro došel. Les. članek bote dobili. — Slavni čitavnici Mariborski: Še le v pondeljek popolde smo prejeli Vaš poziv itd.; ni tedaj bilo mogoče za sredo. — Gosp. F. M. na K: Nismo prejeli; ostalo je zdaj že zastarano. — Gosp. G. Š: Dopis iz Štaj. prosimo v začetku nekako predelati. Berc aus je dobra smešnica.

 Današnjemu listu je priložena 18. pòla „Povestnice“.

Kursi na Dunaji 8. oktobra.

5 % metaliki 67 fl. — kr.	Ažijo srebra 37 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 80 fl. 40 kr.	Cekini 6 fl. 61 kr.